GARSC BASNI LUDU RUSKIEGO

Stanislaw Zdziarski

PG3927
.Z38

GARŚĆ BAŚNI
LUDU RUSKIEGO

(ZE WSI NAŁUŻA W POWIECIE TREMBOWELSKIM)

ZEBRAŁ

STANISŁAW ZDZIARSKI

W KRAKOWIE
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ
1902

GARŚĆ BAŚNI
LUDU RUSKIEGO

(ZE WSI NAŁUŻA W POWIĘCIE TREMBOWELSKIM)

ZEBRAŁ

STANISŁAW ZDZIARSKI

W KRAKOWIE
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ
1902

Osobne odbicie z Materyałów Komisyi antropolog.-archeolog.-etnograficznej. T. VI.
Dz. II. Akademii Umiejętności w Krakowie.

KRAKÓW. — DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Józefa Filipowskiego.

Garść baśni ludu ruskiego

ze wsi Nałuża w powiecie trembowelskim

zebrał

Stanisław Zdziarski.

Podane niżej opowiadania zostały spisane jeszcze w r. 1897. między 27. a 31. lipca z ust tamecznego sługi cerkiewnego (diaka), dziś już nie żyjącego — Sabatiuka. Istotną ich wartość umniejszają dwie okoliczności: a naprzód ta, że nie podobna opowieści tych przydzielić ściśle do wymienionej w nagłówku miejscowości, gdyż ten, od którego je spisano, włóczył się sporo po świecie za służbą. Że opowiadający musiał słyszeć te baśni w różnych miejscowościach, dowodem fakt nie dający zaprzeczyć się, że ani czas ich powstania ani typ tematów nie jest im wspólny. Powtóre sam język opowieści nie jest ludowy, lokalny, bo diak przebywał w różnych stronach, ciągle w dodatku miał do czynienia z cerkiewno-słowiańskim językiem, co wszystko złożyło się na to, że mowa, jaką się posługiwał, przedstawiała niejednokrotnie konglomerat nie jednej gwary lokalnej. Akcentujemy to tem silniej, że częstokroć błędy językowe lub też niezgodność z właściwościami gwary miejscowej, zwykło się przypisywać zapisującemu materyały folklorystyczne, jakkolwiek obydwie te okoliczności wynikły nie z jego winy.

Pisałem w Zakopanem, we wrześniu 1901.

1. Zaklęty dwór.

Bu͡u raz bidnyj čołovik. Jde, jde, a nema͡u vže ščo jisty, i tilko jeden grejcar v kiešeny. Dyvyt' sia, až sydyt' d'jid biłeńkyj. Taj vin da͡u jemu toho ostatnoho grejcara. Jde, jde, vže duže hołodnyj, a tu nema ščo jisty, taj zo zmučenia lěh spaty, pomoły͡ušy

sie Bohu. Taj snyt' sie jemu, ščo prychodyt' deś toj samyj d'jid, kotromu vin da͡u grejcar, taj kaže:

„Dl'a toho, ščo ty mene poratuva͡u, ja ty dam, ščo tilko schočeš“. Taj vin kaže:

„Dajte meńi d'jidusiu taku strilbu, ščoby, jak stril'u jak nebud' dałeko, vsio zastriłyła“.

Toj d'jid da͡u jemu taku strilbu, a jemu snyt' sie tilko. Taj vin zno͡u kaže:

„Dajte meńi d'jidusiu šče takij mišok, ščoby, jak tilko schoču, vsio do miška pišło“.

Rano budyt' si, ne čuje, ščoby bu͡u hołodnyj, i dumaje, čy to mu si tilko snyło, čy može to tak buło napra͡udu. Až dyvyt' sie na śtinu, a na śtińi wysyt' taka sama strilba i mišok. Taj vin vsta͡u, vmy͡u si, Bohu pomoły͡u si i pišo͡u dalše. Jde, jde dałeko, až pryjšo͡u do jakojiś koršmy. A tam sydiło bahaćko l'udej, wydno sami porjadni hospodari, taj ščoś hovorjat miž soboju. Vin si͡u koło nych, ot tak, jak ja koło vas, taj pytaje:

„A pro ščo vy tak duže bałakajete“?

A ony jemu kažut:

„Znaješ ty čołoviče, naš cisar vyda͡u takě ohołošeně, ščo jak chto perenočuje v zamku v našim seli, tomu dašt' bahacio hrošej, skilko sam schoče. Vže kilka pani͡u chot'iło tamky perenočuvaty, ałe koždoho rano znajšły nežyvoho“!

Taj vin jim kaže:

„Dobre, otže ja tam pidu spaty“!

A vony začyły si z neho śmijaty, ałe vin ne zvaža͡u na toje, taj zamelduva͡u sie cisarevy. — A cisar do neho kaže:

„Jak my pryneseš z vidty zołotu koronu i vyženeš vsich złych duchi͡u, to ja tobi po mojij smerty viddam ciłe panovańě.

Večerom pišo͡u vin do toho zamku, a łokaji zanesły za nym čotyry śvičky i jidżeńia i hori͡uky, kilko no choti͡u. Vin si͡u sy v pokoju, zaśvity͡u śvičky, postavy͡u koło sebe mišok i strilbu, taj začy͡u čytaty knyžku. Mynaje hodyna, mynaje druha, a tu nichto ne prychodyt'. Až o dwanajciatij hodyńi začy͡u vin zasypl'aty, a tu vlitaje mucha i napastuje jeho. — Taj ona kaže:

„Idy ty zvidty, bo ja mušu tebe inakše zadusyty“!

A toj si śmije, taj kaže:

„Anu, prubuj“!

Tak vzia͡u zaraz strilbu, taj jak striłyt', a toj złyj duch tilko si perevernu͡u. Tak zaraz začyło ščoś duže šumity v zamku i złetiła si ciła chmara złych duchi͡u. Taj kažut' do neho:

„Ty zaby͡u našoho brata, teper musyš vmyraty“.

A toj śmije si, taj kaže:

„Anu vsi do miška“!

Taj vsi tiji złi duchy musiły mandruvaty do miška, a vin

začy͡u jich tohdy duže byty. Vony tak sie jeho prosiat, ščob vin jim podaruva͡u žyt'ie, a dadut' jemu, ščo tilko schoče. Tak vin kaže:

„Jd'it, pryneśit meńi zołotu koronu, kotru vkrałyśte cisarevy, a vtohdy vas vypuščču z miška"!

Taj vony prosiat sie, ščob jich vypusty͡u, avin zroby͡u małeńku diru v mišku i vypusty͡u jednoho z nych, a toj sej čas pryńis jemu tuju koronu. Tak vin kaže teper do nych:

„Jd'it-že sob'i do vašoji dityčoji matery, bo jak ni, to vas vsich povystrilaju"!

Tak vony vynesły sie zaraz z zamku, a vin lěh spaty. Rano zbudy͡u si cisar, taj kaže do łokaji͡u:

„Jd'it, vyneśit toho trupa z zamku"!

Vony prychodiat, dyvl'at śie: vin spyt', a koło neho łežyt' zołota korona. Tak zanesły jeho do cisara, kotryj vid toho času panuva͡u z nym razom.

2. Piszczałka.

Bu͡u jeden korol i ma͡u try syny. I ma͡u vełykyj łan, taj duže jeho dohl'ada͡u. Ałe na toj łan svyńia jakaś prychodyła i ryła. Až strach, ščo vin rižnych sposobi͡u prubuva͡u, ščoby toho vepryka vyhnaty, ałe ne hoden buło niščo zrobyty. Taj toj korol obicia͡u nadhorodu, jakby chto toho vepryka zaby͡u, kaza͡u, ščo pi͡u carstva svoho daśt' tomu, chto toho vepryka zabje. I začyły vsi na to vartuvaty, ałe nichto ne bu͡u hoden toho dokazaty. Až najmołodšyj cisarevyč toho dokaza͡u i zaby͡u vepryka. Jak si o tim najstaršyj brat dovida͡u, to navit' jeho ne dopusty͡u do korol'a, tilko zaby͡u, ščoby distaty pi͡u carstva, a sam pochvały͡u sie, ščo to vin zaby͡u toho vepryka. Korol duže tym si vtišy͡u, taj kaže:

„Dobre synu, dam tobi pi͡u carstva, ałe ty musyš si zaraz ženyty".

Taj začy͡u sie takož korol dopytuvaty, de toj najmołodszyj syn. Ałe vin zbrecha͡u, taj skaza͡u, ščo vin deś v śvit pojicha͡u, i korol tomu uviry͡u. A jak vin jeho zaby͡u, to taky na tim samim łańi zakopa͡u. Vtohdy sprovady͡u kra͡uci͡u, ščob robyły ubrańia na vesil'e. Tiji kra͡uci skińčyły vže robyty, taj vin kupy͡u jim hori͡uky, ščoby jich potraktuvaty. Jeden kraveć duže sie vpy͡u i jak zaczy͡u po łańi hul'aty i śpivaty, to vsi ne mohly nadyvuvaty sie jemu. Taj toj kraveć kaže:

„Ja ne tilko śpivaty, ałe j hraty vmiju. Zrobit meńi dudočku, a ja vam zahraju"!

Ałe ščo kotryj zrobyt' dudku, taj nezdała. Toj rozhniva͡u sie, taj piš͡ou na łan i začy͡u šukaty, až znajš͡ou fajnu trostynku na mohyli. Vin si͡u na tij mohyli i zroby͡u sy dudočku. Prubuje hraty, a dudka śpivaje:

„Pomalu, pomalu —
Kra͡učyku hraj!
A momu serdeńku
Raj ne vryvaj!
Brat mene vby͡u,
Na łańi skry͡u,
Za toho vepryka,
Ščo v sadi ry͡u“.

Taj si duže perestrašy͡u i toj strach jeho vytverezy͡u. Tak vin jde do korola, taj kaže:

„Aj! ščo to take sie stało. Chotivym hraty, šukavym trostynki na dudočku, taj ne buło hoden znajty. Taj pišovjem na łan. Dyvl'u sie: — taka fajna roste verba, taj ja sy vzia͡u nožyka, vtievym hałuzku, dyvl'u sie, a tam kamiń łežyt'. Ja si͡u sobi na toj kamiń, začyvjem hraty. Słuchaju, — ščoś śpivaje:

„Pomalu, pomalu —
Kra͡učyku hraj!... i td. j. w.

Taj korol kaže:

„Jesły to pra͡uda, to ty dam štyry voły, a jak nepra͡uda, to distaneš dvajcit' piat' buki͡u!“

Taj toj zhody͡u sie, a korol vzia͡u dudku i začy͡u hraty. A dudka śpivaje:

„Pomalu, pomalu —
Tatuńciu hraj!... i td, j. w.

Jak korol teje poču͡u, duže si perelaka͡u, ščo se takie, taj kaže do najstaršoho syna:

„Anu! prubuj ty hraty“.

Taj vin začy͡u hraty, a dudka śpivaje:

„Pomalu, pomalu —
Rozbijnyku hraj!
A momu serdeńku
Raj ne vryvaj!
Ty mene vby͡u,
Na łańi skry͡u,
Za toho vepryka,
Sčo v sadi ry͡u“.

Jak toje vsi počuły — vyprovadyły dykoho konia i rozšarpały boronamy najstaršoho korołevyča.

3. O dziewczynie urodzonej przez chłopa.

Jedna pańi ne mała ditej. Taj pišła do dochtora, ščob vin ji ščo na takij jinteres poradyu. Vin kazau, ščo dašt' take likarstvo, ščo zaraz bude maty dytynu. Vona za kilka dniu pisłała svoho łokaja do toho dochtora i vin dau jemu likarstvo. A toj łokaj bau duže cikavyj. Jde do domu, taj hadaje sobi, ščo to za likarstvo, ščob ja ne mih jeho pokušaty. Vmačau v flaščynku paleć, pokoštuvau, taj zaraz v tij chvyl'i počuu, jak jemu žyvit roste, ba, vže ne može dali jty. Siu sobi pid dubom, taj tamky porodyu d'jiučynu; zavynuu jeji v jakuś šmatu, taj j tam zistavyu, a sam pišou do domu i viddau pańi likarstvo. Pańi vypyła ciłu flaščynu, ałe nic ne pomohło.

Dytyna toho łokaja začała płakaty pid dubom, až počuu toj kryk oreł, złetiu z dereva na zeml'u, vziau tuju dytynu, zańis na hńizdo, taj hoduvau zo svojimy orlětamy. Až raz vyjichau korol na polovaně, jide koło toho hńizda, a tu kiń čohoś dre sie jemu na derevo. Taj korol kaže do svoho fornal'a:

„Idy no, podyvy sie, ščo to na tim dubi je, koły mij kiń tak duže choče na neho lizty“!

Tak parubok vyliz na derevo, dyvyt' sie, a v hńizdi sydyt' d'jiučyna ciła hoła. Taj korol dau zaraz sukniu, ščoby sie taja d'jiučyna vbrała, vziau jeji z soboju. Ałe vona ne vmiła navit' hovoryty po l'udsky, tilko hurkała, zvyčajno jak ptachy. Korol nanimau učytela, ščoby navčyu jeji hovoryty, čytaty i pysaty. Mynuło kilka lit, a taja d'jiučyna vyrosła na fajnu pannočku. Taj toj korol choče sie z niou ženyty. A vin mau mamu, taj vona jemu kaže:

„Synu! ta oženy sie z jakojuś bohatoju cariunoju, pokyń vže raz tuju lisnu kurvu“.

Ałe vin ne posłuchau taj oženyu sie z neju.

Jakžež vin za rik vyjichau na vijnu, tak ta jeho mama, duže nedobra, jak tilko jeji vonuka vrodyła sie, napysała do neho, ščo jeho žinka vrodyła peśie. Ałe vin ne viryu i vidpysau, ščoby začekały do jeho povorotu. Teper tota mama perestrašyła sie duže, ščo tu robyty, jak vin pryjide. Tak raz v nočy vkrała tuju dytynu, a pidłožyła na jeji misce małeńkie peśie. Jak korol pryjichau, dyvyt' sie, spraudi, łežyt' peśie v łižku.

Mynuu znou rik, korol vyjichau na vijnu, a žinka vrodyła dytynu. Tak ta mama jeho znou jeji pidłožyła peśie i napysała do synu, ščo jeho žinka vrodyła peśie. A tych dvoch małeńkych chłopciu vynesła v lis pid duba. Jak dytyna začała płakaty, tak złetiu oreł, zabrau z soboju na hńizdo, taj hoduvau razom zo svojimy dit'my.

Mynuu znou rik, vže tretyj, korol vyjichau na vijnu, a žinka vrodyła dytynu. Tak ta jeho mama napysała do neho, ščo žinka

vže tretyj raz peśie porodyła. Jak korol pryjicha͡u do domu, tak kaza͡u jeji vyprovadyty v lis i tamky zabyty, a na znak prynesty pałeć z ruky i sercie. Ałe taja jeho žinka buła dla čelady duže dobra, taj słuhy podaruvały jeji žytie, vtiały no pałeć, a sercie z psa vyńiały i zanesły korołevy.

Tak vona siła pid dubom i začała duže płakaty. Jak toje poču͡u oreł, tak zańis jeji vsich troje ditej. Vona zaraz piznała, ščo to jeji dity, vbrała jich v jakieś šmatie, ščo mała z soboju, i pišła, de voči ponesut'. Jde, jde, až pryjšła do jakohoś zamku, taj prosyt' sie na nič. A tamky buła ino stareńka babuśia. Taj vona jeji kaže:

„Złeś dońiu do nas trafyła, bo moji syny — vsi rozbijnyki. Jak poprychodiat, to tobi vže smert' bude"!

Ałe vona zistała sie. Prychodiat rozbijnyky, taj kažut' do neji:

„My damo tobi zahadku. A jak ne zhadaješ, tak zaraz tobi smert' zrobymo; a jak zhadaješ, to vsij naš majetok viddamo tobi. Oś tobi taka zahadka: „Ščo to take, ščo porody͡u čołovik, oreł vychova͡u, a kiń vyda͡u za miž?"

A ona kaže:

„To ja sama"!

Taj začała jim vid počatku opovidaty ciłu svoju bidu. Tohdy rozbijnyky vynesły sie ciłkom z zamku, a ona tam zistała pani͡u.

Mynu͡u rik, taj vyjicha͡u zno͡u toj korol na polovańie. Jde, jde, až pryjšo͡u do jeji zamku i vprosy͡u sie na nič Jak vin tverdo zasnu͡u, tak vpała jemu ruka na zeml'u. A ona kaže dit'iam:

„Id'jt, dity, pociłujte tata v ruku"!

Dity pišły, pidnesły ruku, pociłuvały taj kažut:

„Mamo! A dež to naš tato? Ta ty nam kazała, ščo naš tato jest na nebesach"!

A vona kaže:

„Spra͡udi, ałe jemu skučyło sie za namy, taj pryjicha͡u!

Jak korol zbudy͡u sie, tak kaže do neji, ščo jemu sie snyło, jak dity jeho v ruku ciłovały. Tohdy vona rozkazała jemu ciłu svoju bidu, ałe vin ne choti͡u v teje viryty. Vytiehnu͡u z kiešeny jeji pałeć i pryłoży͡u tam, de jej i palcia brakuvało. A pałeć zris sie za chvyl'u. Tak vony zabrały z soboju ciłyj majetok i pojichały do jeho carstva, a nedobru mamu kazały kińmy rozšarpaty.

4. Córka i pasierbica.

Bu͡u d'jid i baba i vony mały dvi dočky. Babyna dočka buła duže nedobra, a d'jidova dońka spokijna. Tiji dońky ne mohły razom meškaty. Taj kaže taja d'jidova dońka do svoho tata:

„Pusty mene, — kaže, — tatu, ja pidu v śvit".

Taj vin pobłahosłovy͡u jeji na dorohu, perechresty͡u, taj ona pišła v śvit. Jde, jde, až dyvyt' sie, — stojit pry dorożi kyrnycia. Taj vona kaže do d'ji͡učyny:

„D'jivońko, hołubońko, vyčysty mene rybońko"!

Tak taja d'jiūčyna vziała, vybrała vsiu vodu z kyrnyci, vyčystyła jeji, a kyrnycia kaže:

„Ja tobi toho ne zabudu. Jak budeš sie vertaty, to napješ sie śvižoji vody".

Jde, jde, vona dal'i, taka vže zmučena, až dyvyt' sie, stojit pry dorozi jabłinka, taka vže zsochła. Taj vona sobi śiła pid neju, taj płače. Až čuje, jak ščoś kaže do neji:

„D'jivońko, hołubońko, vyčysty mene, rybońko"!

Tak taja d'jidova dońka vziała, vyčystyła jablinku, prynesła vody, pidlěła. Jde vže dali, a taja jabłinka kaže:

„Budu ja tobi toje pamiatała. Jak budeš sie vertaty, to ty jabłokamy počěstuju".

Jde, jde, vona dali, taj čuje, jak stara pič do neji kaže:

„D'jivońko, hołubońko, pidčysty mene, rybońko"!

Taj vona vziała, vyčystyła pič, vylipyła v seredyńi hłynou. A pič kaže:

„Jak budeš sie nazad vertaty, to ja dam tobi śvižych kołačiu na dorohu".

Jde, jde, vže večir nadchodyt', dyvyt' sie, a tu stoit' jakaś chata v liśi. Tak vona pišła do toji chaty, ščoby tamky perenočuvaty. A v tíj chati ne buło nikoho, ino obłupani stiny, sołoma po ćiłij stancji porozkydana. Taj vona vziała porjadok robyty. Poprietała chatu, nabrała vody v hornietko, nakryšyła chl'iba, rozpałyła vohoń, taj varyt' večeru. Najiła sie, Bohu pomolyła, taj l'ahaje spaty na prypičok.

Až nedouho čuje, ščoś šłapaje v sińach, taj kaže do neji:

„D'jivońko, hołubońko, vitvory meńi"!

Vona duže perestrašyła sie, taj sedyt' tycho. Ałe po chvyli čuje, znou ščoś kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vitvory meni"!

Tak ona perechrestyła sie, jde, vitvyraje chatu, dyvyt sie, ščoś stojit v sińach. Dyvyt' sie, a to kobyl'ača hołova. Taj vona kaže:

„D'jivońko, hołubońko, peresady mene čerez porih"!

Taja vziała, peresadyła. A kobyl'ača hołova kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vmyj mene"!

Taja vziała, vmyła jeji, vyterła suchym rušnykom, a kobyl'ača hołova kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vyčešy meńi hołovońku"!

Taja vziała, vyčesała. A hołova kaže:

„D'jivońko, hołubońko, daj meńi ščo jisty"!

Taja vziała, zvaryła večeru, kobyl'ača hołova najiła sie, taj kaže:

„D'jivońko, hołubońko, podyvy sie meńi v prave vušeńko"!

Vona dyvyt' sie, a tam buło po͡uno zołota, sribła, dorohych kamińi͡u. A kobyl'ača hołova kaže:

„Potiehny mene za vucho“!

Taja potiehnuła łehko, a tu sypl'at sie zołoti hroši, ščo až deń sie vid nych zroby͡u v chati. Dal'i vypała na zeml'u fajna chustyna, spidnycia, zapaska, poviz, taj čotyry syvi końi. Tak vona śiła sobi na toj poviz, zabrała ciłyj majetok, taj jide. Jide, jide, až pryjichała do toji pičy, a vže buła hołodna. A taja pič kaže:

„Podyvy sie do seredyny, ta nabery-sy kilko schočeš kołači͡u na dorohu“!

Vona vziała, fajno podiekuvała, najiła sie, taj jide. Jide, jide, dyvyt sie, a taja jabłinka, ščo vona jeji pidčystyła, až sie pid jabłokamy zhynaje. A tiji jabłoka vsi taki velyki, červoni. Taj taja jabłinka kaže:

„D'jivońko, hołubońko, voźmy sobi paru jabłok za teje, ščoś mene pidčystyła z chrobaki͡u, ta pidlěła vodoju“!

Vona vziała paru jabłok, podiekuvała fajno jabłinci, taj jide dali. Sonce peče, vona vže taka zmučena, dyvyt' sie, a tut pry dorozi bje taja kernycia, ščo vona jeji perše vidčystyła z bołota. Taj taja kyrnycia kaže do neji:

„Napyj sia vody za toje, ščoś mene v bid'i poratuvała“!

Vona napyła sie zymnoji vody, jide, až pryjichała do domu. Jak baba jeji pobačyła čerez vikno, tak kaže do d'jida:

„Bižy, d'jidu, tam jakaś pańi pryjichały, vydko zabuły, kuda do dvora sie jide“!

D'jid vychodyt', dyvyt' sie, a to jeho dońka. Taj zaraz začała sie baba vypytuvaty, jak pobačyła jeji majetok, zvidky vona toje vziała? A d'jidova dońka kaže:

„Zasłužyłam sobi vsio“.

Tak baba zaraz kaže do svoji dońky:

„Idy no ty na służbu, a šče fajnijši ričy sobi pryvezeš“!

Taj pišła babyna dońka. Jde, jde, toju samoju dorohoju, ščoj d'jidova dońka jšła, dyvyt' sie, stojit' kyrnycia pry dorozi, taj vona do neji kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vyčysty mene, rybońko“!

A babyna dońka kaže:

„Šče čoho ne stało, ščebym sobi ruky koło tebe zamurdzała. Jak my sie schoče pyty, to sie napju vyna. Ot durna, ščo sie jeji zabahło“!

Taj pišła dal'i. Jde, jde, až dyvyt' sie, stojit pry dorozi jabłinka, taka vže zsochła.

Taj vona kaže do babynoji dońky:

„D'jivońko, hołubońko, vyčysty mene, rybońko“!

A vona kaže:

„Dyvy no, čoho vona vid mene choče, šče čoho ne stało,

ščebym sobi ruky koło neji zamurdzała? Jak budu vertaty, pobačyš, ščo budu jiła! Ne zohnyłi jabłoka, a zołoti pryvezu“!

Taj pišła dal'i. Jde, jde, až čuje jak stara pič do neji kaže:

„D'jivońko, hołubońko, pidčysty mene, rybońko“!

A babyna dońka kaže:

„Ne maju času z tobo͡u sie tam zachodyty. Jak budu vertaty, to za hroši chliba sy kupl'u“.

Taj pišła dal'i. Jde, jde, vže večir nadchodyt', dyvyt' sie, stojit jakaś chata v liśi. Tak vona jde do toji chaty, ščoby tam perenočuvaty. A v tij chati ne buło nikoho, ino śtiny obłupani, sołoma po ciłij stancji porozkydana, taj sučka mała łežała pid łavoju. Vona vyliżła na prypičok, taj lěhła spaty. Až nezado͡uho čuje, ščoś šałapaje v siniach, taj kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vitvory meńi“!

Vona sydyt' tycho, ałe za chvylu čuje, zno͡u ščoś kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vitvory meńi“!

A vona vže duže sie rozhnivała, taj kaže:

„Idy sučečko, vitvory tam dveri“!

Sučka pišła, vitvoryła chatu, a kobyl'ača hołova kaže:

„D'jivońko, hołubońko, peresady mene čerez porih“!

A babyna dočka kaže:

„Idy, durna, šče čoho ne stało?! Idy, sučko, peresady ji čerez porih“!

Sučka pišła, peresadyła kobyl'aču hołovu, a vona kaže:

„D'jivońko, hołubońko, vmyj mene“!

A babyna dočka kaže:

„Idy, sučečko, vmyj tomu łedaščovy hołovu“!

Sučka pišła, vmyła, a kobyl'ača hołova kaže:

„D'jivońko, hołubońko, podyvy sie meńi v live vušeńko“!

Tak taja zaraz zirvała sie z prypička, dyvyt' sie, a v vuchu sami skrynky. Taj kobyl'ača hołova dała jeji jednu vełyku skryniu, a babyna dońka pišła rano do domu. Jde, jde, tak ji horiačo, sonce peče, choče vže jisty, až vydyt' pič pered soboju. Dyvyt' sie do seredyny, a tam tilko švižych kołači͡u. Choče sobi vziaty, a pič kryčyt':

„Ne ruchaj! Ne chotiło ty sie perše mene vyčystyty, idy sobi teper vid mene“!

Jde, jde, až vydyt' jabłinku pry dorozi, až sie pid jabłokamy zhynaje, a tiji jabłoka taki vełyki, červoni. Choče sobi paru zirvaty, ałe jabłinka kryčyt':

„Ne ruchaj! Ne chotiło ty sie perše mene pidčystyty, idy teper vid mene“!

Jde, jde, sonce peče, choče sie ji pyty. Dyvyt' sie, až tu pry dorozi bje krynycia. Choče sie napyty, ałe voda pered neju vtikaje.

Tak jšła kilka dni͡u, až pryjšła do svojeji chaty. Jak no vnesła skryniu do stancji, tak jeji mama zaraz vitvoryła tuju skryniu, a z neji vyskočyły žaby ta ropuchy, taj zjiły babu i babynu dočku.

5. Ukarana pycha.

Bu͡u raz sobi bohač, taj kaže:

„Ej, Bože, Bože! Dopomožy meńi, ščob ja pohori͡u“!

Taj spravy͡u vin bal, skłyka͡u vsiu rodynu. Dyvl'at sie, vyjšo͡u jeden pan na dvir, taj kryčyt':

„Ej, brate, ciłe tvoje obijśt'je horyt'“!

„Naj tam horyt'“!

Bo vin sobi vzia͡u, taj vyłoży͡u vsi hroši v dziuravu verbu. Pohori͡u čysto. Na druhyj deń — nema ščo jisty. Ide pid berih do toji verby vytiahaty hroši. Dyvyt' sie, nema toji verby. Tuča spała, taj zabrała verbu z soboju. A taja verba zapłyła popid horod bidnoho hospodara. Kaže žinka do toho bidnoho:

„Čołoviče, idy, voźmy sokyru, može tam de kavalčyk dereva prynesło, bo nema čym boršču zvaryty“.

Toj prychodyt' pid berih, dyvyt' sie stojit verba. Vzia͡u tuju verbu, rozkoło͡u na dvi połovyny, taj znajšo͡u v nij hroši. Tak duže sie nastrašy͡u, vzia͡u połovynu do domu, a połovynu bołotom zalipy͡u i łyšy͡u pid berehom. Kaže:

„Žinko, jake meńi Pan Bih ščaśt'e da͡u! Prynis my z vodo͡u verbu z hrišmy“.

Taj vzia͡u tiji hroši z verby, kupy͡u sobi końia, potomu połe, i jisty sy kupy͡u, až l'ude sie dyvyjut', ščo to takoho sie stało. Nezado͡uho potomu prychodyt' do neho toj bohač po žebrach. Toj vzia͡u bochoneć chliba, vykraja͡u dziuru v nym i nasypa͡u do seredyny hroši. A bohač zmovy͡u pacir, pišo͡u do koršmy i proda͡u žydovy za try grejcary, a sam napy͡u sie hori͡uki, taj pišo͡u dal'i. Jde čerez mist, a toj nasypa͡u po͡unyj kapšuk hroši i położy͡u na mośti pered neho. Ałe toj zažmury͡u oči, taj kaže:

„Anu! čy ja perejdu čerez mist“?

Tak Hospod' Boh pokara͡u bohača.

6. Lenora.

Buła sobi d'jiučyna i vona mała kaval'era. Taj toj parubok pišo͡u do vojska na taljańsku vijnu. I jak jšo͡u na vijnu obicia͡u jeji za rik vernuty do domu. Mynu͡u rik, a jeho jak ne buło, tak i nema. Vsi hadały, ščo vin pohyb na vijni, bo ne dava͡u pro sebe žadnoji čutky. A vona płakała, taj płakała za nym ciłyj deń i nič z vełykoho žal'u. Vsi potišały jeji v tim neščaśt'ju, skilko mohły, ałe vona płakała, taj płakała. Nezado͡uho raz jakoś v nočy, misiać śvity͡u jasno, a vona ostała, taj płakała. Až se počuła, jak ščoś pukaje do vikna. Vona perestrašyła sie, hadaje sobi, ščo to złodiji. Ałe po chvyli čuje, zno͡u ščoś stukaje do vikna, no trochy sylnijše, taj ščoś do neji kaže:

„Hanka, vitvyraj! To ja, Jaśko, vernuvym z vijska do tebe“.

Z vełykoji utichy d'jiu͡čyna mało ne zduriła, taj chutko vitvoryła chatu. Ałe vin ne choti͡u vijty do chaty. Tak vona sie jeho pytaje, čomu vin ne choče tuju nič z nio͡u spaty. A vin kaže:

„Vbyraj sie chutko, chody zi mnoju, kožda chvyla dl'a nas doroha, bo my majemo šče dałeko do moji chaty“.

Vona zibrała sie chutko, zavynuła ričy v chustynu, śiła na čornoho końia, taj zaraz pohnały dorohoju. Jiduť, a vona pytaje:

„Čomu tvij kiń tak łetyť“?

A vin ji kaže:

„Bo to znaješ ne z našych konej, no cisarskoho chovu, ščo meńi jeho oberšt podaruva͡u“.

Jichały vže može z desiť myl, a vin ji kaže:

„Śvityť misiać jasno,
Jide mertvyj krasno; —
Śvityť misiać nad vodoju,
Jide mertvyj zo žyvoju.
Čy ne bojiš sie ty mene“?

A vona kaže:

„Ni! ne bojuś“!

Jiduť, jiduť, a vin ji kaže:

„Śvityť misiać jasno
Jide mertvyj krasno; —
Śvityť misiać nad vodoju,
Jide mertvyj zo žyvoju.
Čy ne bojiš sie ty mene“?

A vona kaže:

„Ni! ne bojuś“!

Taj pryjichały na cvyntar, a vin ji kaže:

„Teper zlizaj z końia, do moji chaty zvidcy ne dałeko“!

Tak vona duže sie perestrašyła, ščo ne mohła do neho słova skazaty, jak pobačyła, ščo mohyła stojit pered neju rozkopana. Tycho začyła movyty paćir, až deś v sel'i kohut sie vidizva͡u, taj jeji kaval'er z konem ščez v zeml'u. Tak ona z vełykym strachom pišła do seła, rozkazała ksiondzovy ciłe neščaśťje, taj za dva dny potomu vmerła.

7. O chłopcu-sierocie.

(„Za syrotoju — Boh z kałytoju“).

Bu͡u chłop i baba, i vony mały chłopćia i d'jiu͡čynu, a toj čołovik ma͡u vže druhu žinku. Chłopeć bu͡u vid peršoji žinky, a to

buła mačocha. Vony davały jemu złe jisty. Mały tilko čornu korovu i posyłały jeho pasty tuju korovu. Jak vin pohna͡u raz tuju korovu v połe, tak vona kaže do neho:

„Ivasiu, podyvy sie meńi v vucho“!

Podyvy͡u vin sie v vucho, a tam buło bahacio jisty i pyty. Taj zaraz napy͡u sie i naji͡u. skilko sam choti͡u. I dohl'ada͡u tuju korovu duže, až jeho mama toje pobačyła, taj kaže;

„Čołoviče, ščo to take, ščo naš Ivaś tak duže korovu dohl'adaje. Idy rano z nym v połe pasty i podyvy sie, ščo vin bude z neju robyty“!

Ałe čołovik bu͡u duže linyvyj, taj pisła͡u svoju dońku. Vona bućim zasnuła. Dyvyt' sie, a korova kaže do Ivasia:

„Ivasiu, podyvy sie meńi v vucho“!

Taj vin zaraz napy͡u sie i naji͡u, skilko sam choti͡u. A vona pišła do domu, taj začała toje mami opovidaty. Ałe vin ču͡u vsio pid dverma. Taj mama kaže na druhyj deń do čołovika:

„Čołoviče, treba bude našu korovu zarizaty“!

Jak vin (chłopeć) toje poču͡, tak pišo͡u do korovy i iača͡u płakaty. A korova pytaje sie jeho:

„Čoho ty tak płačeš“?

Tak vin rozkaza͡u ji pro ciłu bidu, ščo mama chočut' jeji zarizaty.

„Ne žury sie, — kaže korova, — jak kažut tobi mene trymaty, to ščobyś nihde ne tryma͡u, no za fist“!

Kažut' jemu, ščoby tryma͡u korovu za nohu, a toj chłopeć kaže:

„Ja ne budu trymaty za nohu, ja sie boju, ščoby mene ne vdaryła, ja budu trymaty za fist“.

Taj potryma͡u jeji za fist, a jak tato chotiły pchaty niž v sercie, tak vin pusty͡u, a korova vtikła v połe. Taj i vin ne ma͡u vže ščo robyty i połeti͡u za korovoju.

A korova kaže do neho:

„Maješ zi mnoju chodyty tilko lit, poky ne vyrveš duba“!

Vona hodovała jeho jeden rik. Vin prubuje duba rvaty, — ne bu͡u hoden. Druhyj rik hoduje jeho korova, vin prubuje zno͡u duba rvaty, — ne bu͡u hoden, ałe jak zača͡u nym triesty, to kapku nadrušy͡u. Tretyj rik hoduje jeho korova, prubuje, vyrva͡u. Taj vona do neho kaže. ščoby pišo͡u teper svojeju dorohoju i v jeho očach stała porochom. A vin pišo͡u za lisnyčoho.

8. Bieda.

Buły raz dva braty. Jeden duže bohatyj. a druhyj ne ma͡u no chatu, taj korovu. Taj tak bida za nym chodyła, až jemu korova zasłabła. Kaže do žinky:

„Znaješ ščo, žinko, treba bude našu korovu zarizaty, bo j tak zdochne, taj sie zmarnuje“.

Taj vin vziau, zarizau korovu, taj znou mały ščo jisty ciłyj misiać. Zjiły vže ciłu korovu, taj vin siu sobi v dverach, taj obłyzuje kistki z neji. Až dyvyt' sie, stojit pered nym jakaś baba, taj vona kaže do neho:

„Daj-žež meńi, naj i ja najim sie z toboju, bo ja preciń tebe tak virno dohl'adaju, jak ridna mama. — Taž ja tvoja bida“!

Taj vin dau jeji vełyku kišt', a vona začała jisty, až ciła vsunuła sie do seredyny. Tohdy vin zabyu tuju kišt' kavałkom dereva, taj kynuu do bajury pry koŕšmi. Z toho času začeło jemu lipše jty. Nezadouho kupyu sobi korovu i połe i końia. Jak sie o jeho ščašt'ju toj bohač dovidau, bižyt' do bidnoho brata, taj sie jeho pytaje, zvidky vin pryjšou do takoho majetku. A toj jemu kaže:

„Ot, znaješ: znajšovym v bołoti koło koršmy kišt' z hrišmy, tamky šče taka druha je, ałe meńi vže bilše ne treba“.

Jak toj bohač o tim počuu, zaraz pobih do bołota, taj dal'i šukaty. Šukaje, šukaje, znajšou. Chutko vidbyu zatyčku, dyvyt' sie, a z kosty vychodyt' jakaś baba, taka duže sucha, jak pałyčka, taj vin sie jeji pytaje:

„A ščož ty za jedna“?

„Ja tvoho brata bida, — kaže, — vin mene tutky zatopyu, takam vže hołodna. Diekuju tobi, ščoś mene vyratuvau vid smerty“.

No pryjšou do domu, vsio jemu zhoriło, chudoba vyzdychała, d'ity pišły miž čužych, a vin sam pomer v bid'i.

9. O synu wdowy.

Takyj buu pan i kazau, ščoby do neho jšły si chovaty. Taj chodyły l'ude na vartu, a jak pała varta na vdovynoho syna, tak vin skazau do mamy, ščo jemu tam smert' bude. A jak pryjšou do toho pana na vartu skazau:

„L'ehajte, pane, spaty, a ja sie budu chovau“.

Taj zažuryu sie duže, de ja sie budu chovaty? Taj pišou do horodu, virvau rožu, stau na teje misce, taj cvyte. Jak pan vstau, vmyu sie, Bohu pomołyu sie, siu do stoła, vypyu čaru vyna, taj kaže:

„Vdovyn synu, skurvyj synu, šče raz ty daruju, bo sie po cisarsky chovaješ. Musyš pryjty do mene na druhu nič na vartu“.

Taj vin pryjšou na vartu, taj pan l'ehaje spaty. A vin sobi hadaje, deb vin sie schovau, bo by pan jeho zabyu, jakby sie dohadau, de vin je. Taj pišou do hołubnyka, skrutyu hołubovy hołovu, taj sydyt'. Jak pan rano vstau, kaže do słuh:

„Id'it do hołubnyka, tam je hołubka, ałe to je vdovyn syn“!

Słuhy jeho prynesły, a pan kaže:

„Šče raz ty daruju, ałe ty musyš na tretu nič pryjty“!

Jak vin ma͡u jty na tretu nič, kaže do mamy:

„Id'it no, mamo, na horu, tam jest pałycia, ščo tato l'udej była. Pryneśit meńi tuju pałku, bo jak pałycia mene ne schovaje, to vže meńi smert' bude“.

Taj mama prynesły tuju pałyciu, pišły do ksiondza, ośviatyły. Taj vin pišo͡u na vartu na mist, de o dvanajciatij hodyńi złyj duch ma͡u perechodyty. Taj kaže do čorta, ščo vin jeho ne pustyt', doky vin ne prynese jemu z pid podušky pana skałku. A jak vin pryńiś, kaže:

„Krešy ohoń“!

Jak čort kresa͡u ohoń, tak toj vdovyn syn vskočy͡u v skałku, taj kaže:

„Zanesy mene teper tak samo panovy pid hołovu“!

Jak pan sie zbudy͡u rano, vzia͡u tuju skałku do kiešeny, taj ne znaje, de vdovyn syn schova͡u sie.

„Ot! — kaže — skurvyj syn, mudra hołova, tak sie schova͡u, ščo ja ne znaju, de vin je“?

Choti͡u fajku zapałyty, taj zača͡u kresaty vohoń. A vin z iskry vyskočy͡u, taj sta͡u pered nym.

„De ty bu͡u, łajdaku“?

„A u vas v kiešeny“ — kaže.

„To ty daruju, koły ty takij mudryj jak ja, zistań zi mnoju, budeš mojim nastupcio͡u.

10. Zaklęta królewna.

Žy͡u sobi raz korol, łycar vełykyj, taj jemu vrodyła sie dytyna. Vin duže sie neju tišy͡u, bo vže zo dvajcit' lit zo žinkoju spa͡u, a dopiro tuju jednu ma͡u dońku. Taj jak mały jeji chrestyty, tak zroby͡u vin vełykyj bal, zaprosy͡u bahacio pani͡u z ciłoho svoho carstva. A v jeho carstvi buły try čari͡unyci. Taj toj korol kaza͡u dvi zaprosyty, a o tretij starij, nedobrij, zabu͡u. Vže ochrestyły jegomość jeho dońku, vsi jeji vinčujut', toj ščašt'jem, toj zdorovl'jem, až dyvl'at sie, prychodyt' taja treta, neprošena, taj kaže:

„Ty budeš najfajnijša na ćiłim śvit'i, ałe v pietnajciatim roći musyš vmerty, jak sie hołkoju vkołeš“.

Skazała, taj deś ščezła. Jak korol toje poču͡u, tak zaraz vyda͡u takyj nakaz, ščo v čiłim jeho carstvi ne vilno maty hołky, tak sie duže bojit o svoju dońku. A taja dońka jeho roste j roste, mo͡u ćvitka, taka vže fajna, ščo navit' ne buło kraššoji. Až raz jakoś, jak skińčyła piatnajciat' lit, vyjicha͡u ji tato z mamoju v hośt'i do druhoho korol'a. Taj vona ne maje ščo robyty, chodyt' vsiudy po ćiłym zamku, jde na obijśt'je, a tamky buła vysoka veža, de perše storož meška͡u. Taj vona jde na horu, jde, — až dyvyt' sie — dveri,

a v dverach kl'uč, zołotyj. Tak vona duže cikava, chto tamky meškaje, vitvoryła sy dveri, taj pobačyła jakuś staru babuśiu. Dyvyt' sie, a taja starucha ščoś tak duže rukamy machaje. Taj vona sie pytaje:

„Babuśiu, ščo take robyte"?

„Vydyš, šyju"!

Tak vona prosyt' jeji, ščoby dała ji sprubuvaty. Taj no sie ditknuła hołky, zaraz vpała nežyva na zeml'u. A taja babusia buła vid'ma. Jak no vona zasnuła, tak vse, ščo tilko v zamku žyło, — zasnuło: końi v stajni, psy na podviru, taj kucharka, jak varyła obid, korol' z žinkoju, jak chotiu vže vyliztv z povozu, vsio zasnuło. No ćiłyj zamok zaris bodiakamy vsiudy tak, ščo nichto ne mih do neho distaty sie. Jak sie o tim po śvit'i čutka rozijšła, jšły pany jeden za druhym, — ščoby vyratuvaty tuju pannu. Ałe ščo kotryj pryjde, no sie vkołe v bodiak, taj zaraz zasne z konem.

Až mynuło vže zo piet' rokiu — zbyrau sie jeden korol tamky jichaty. Jide, jide, dyvyt' sie, sydyt' d'jid biłeńkyj koło tych bodiakiu pid chrestom. Vin dau jemu grejcar, taj pytaje sie kuda jide sie do zamku, bo vže dal'i ne buło dorohy. A dj'id kaže:

„Vže bahaćko takych, jak ty, mołodych pojichało do toho zamku, ałe žaden ne vernuu nazad. Vsi tam zasnuły. Ałe dl'atoho, ščo ty dau meńi na chl'ib, a tamti navit' ne dyvyły sie na mene, dl'atoho dam tobi chrest, ščo tebe vid nečystoji syły oboronyt"!

Toj vziau chrest, podiekuvau krasneńko, taj jide, až pryjichau do toho zamku. Vyńiau z za pazuchy chrest, vziau v ruku, taj jide na bodiaky. Jide, ałe vsi pered nym sie zhynajut', pryjichau na obijśt'je, dyvyt' sie, a tu vsio spyt': i korol', jak chotiu vyliztv z povozu, psy v vorotach, taj kucharka, jak varyła obid, i łokaj, jak byu chłopcia. Tak vin pišou na tuju vežu, vchodyt' do seredyny, de cariuna spała. Vin jeji pociłuvau, taj vona zaraz zbudyła sie. Idut' z vežy, dyvliat' sie, vsio vže žyve: kucharka varyt' dal'i obid, a łokaj bje chłopcia. Korol sprosyu zaraz hośt'i na vesil'e, a vony žyły douho i po smerty tata razom panuvały.

11. O głupim i o wilku.

Buu sobi pan i vin mau try syny i jabłinku. Dva syny buły rozumni, a tretyj durnyj. Taj z toji jabłinky ščo nočy jedno jabłoko propadało.

„Nu — kaže pan, — chto meńi tych jabłok dopyłnuje, tomu dam połovynu majetku".

Pišou najstaršyj pyłnuvaty, — ne dopyłnuvau. Pišou druhyj pyłnuvaty, takož ne dopyłnuvau. Tohdy prosyt' sie toj durnyj, taj kaže:

„Tatu! ja pidu pyłnuvaty".

„Idy, idy, — kaže tato, — durnyj, ščo ty dopylnuješ“?

Ałe vin duže prosyu. taj pišou. Vzieu sobi. narubau tarnyny, zrobyu sy łižko na jabłińci, taj ščo choče zasnuty, to sie vkołe i probudyt' sie nazad. Bje dvanajciata hodyna, — dyvyt' sie. vitvorajut' sia obłaky. łetyt' ptach. taj choče jabłoko virvaty. A toj tohdy złapau za fist. taj toj fist łyšyu sie v jeho rukach. Vin zliz z dereva i spau dal'i. Prychodyt' pan kłykaty na obid, rachuje, — jabłoka sut' vsi. Bere budyt' jeho na obid. Tak toj durnyj rozkazau bat'kovy, ščo o dvanajciatij hodyni vitvoryły sie obłaki, pryłetiu ptach, a vin złapau jeho za fist i vyder sie ciłkom fist.

Kaže pan:

„Pokažy toj fist“!

Taj vin vytiehaje z za pazuchy, pokazuje panovy. Jak pan pobačyu toj fist, kaže:

„Chto meni toho ptacha złapaje, tomu dam moju d'jiučynu za žinku“!

Jak teje starši bratia počuły, tak vzieły koždyj konia i pojichały v śvit. a toj durnyj kaže:

„Tatu! ja takož pojidu“.

Vziau sy suchu kobyłu, ščo ledvo jšła. začyu jichaty, taj zastrieh v bołoto v liśi. Nadijšou vouk. začyu jeho pytaty. de vin jide? A toj jemu kaže:

„U moho tata jest zołota jabłinka, a z neji ščo nočy zołotyj ptach jabłoko krade. Taj tato obiciały tomu, chto toho ptacha złapaje, daty d'jiučynu za žinku“.

A vouk kaže:

„Daj meni połovynu kobyły. ja tebe zavedu. a kobyłu zjim“!

Zjiu połovynu kobyły. taj kaže. ščoby vin sidau na neho. Taj začyu jichaty, až pryjichau do toho miścia, taj kaže:

„Idy! tam jest varta, ałe ty pideš ułyceju. Jak budeš brau klitku. to ne bery ptacha. a jak budeš brau ptacha. to ne bery klitky“!

Pišou. taj bere vsio razom: klitku i ptacha, zvyčajno durnyj. Začyu ptach pyščity, zbudyu sie pan, pryłetiła varta. Taj kaže:

„Jak pryvedeš zołotoho końia. to ty dam ptacha“!

Vin pryjšou do vouka. taj kaže jemu. a vouk vyhańbyu dobre, vyhańbyu, taj kaže; ščo pojide po końia. Vin siu, jidut'. jidut', až pryjichały na take misce, de stojała varta. Taj kaže vouk:

„Idy! ałe pamietaj, jak budeš braty końia, to ne bery siodła, a jak budeš braty siodło. to ne bery końia“!

Ałe durnyj vziau, razom: końia i siodło. Jak kiń začau pyščity, zbudyu sie pan, pryłetiła varta. Taj kaže:

„Jak pryvedeš meni zołotu pannu, to ty dam końia“.

Toj pišou. skazau voukovy. Vouk nahańbyu. nahańbyu, taj začyły jichaty dal'i. Pryjichały na misce. de taja panna buła, a vouk kaže:

„Jak budeš brau pannu, to ne bery sukńi, a jak budeš brau sukniu, to ne bery panny, bo ty smert' zrobl'u“!

Vin pišou, vziau sukniu vpered, a pannu potim, jidut' až pryjichały, de buu kiń zołotyj. Pańi zaspana; postavyły jeji pid płit, a vouk perebrau sie za pańiu, taj pišou do pana. Pan dau tomu durniovy końia, a z paniou l'eh spaty. Jak vin l'eh spaty, tak z pańi zrobyu sie vouk. Vin vyłetiu za voukom, no sie zakuryło, a vouk vtik. Majut' vže pannu i końia. Tohdy postavyły końa pid płit a vouk perebrau sie v końia, taj toj durnyj vede końia biz mist, pryviu do pana, a ptacha vziau z soboju. Taj no toho końia začyły zapriehaty, a z neho zrobyu sie vouk. Pan vystriłyu za voukom, no sie zakuryło, a vouk vtik. Majut' vže pannu, końia i ptacha, taj vouk kaže:

„Jid', a ja pidu, taj zjim druhu połovynu kobyły. Jak budeš jichau, to tam bude sie v koršmi śvityło, ałe ty ne vstupaj“!

Vin ne posłuchau, taj pišou do koršmy. Prychodyt', a tam jeho brat'ia taki ponyščeni. Vin vziau sy horiuky i bułku, zjiu, vypyu, taj siu na bryčku. Bratia vyjšły takož za nym, siły na bryčku, taj jeho zabyły. Teper jidut' do svoho tata. A vouk pryjšou, dyvyt' sie, łežyt' toj durnyj. Taj vouk vdaryu jeho v ruku, a toj zaraz vstau. Kaže vouk:

„A ty čomu mene ne posłuchau? Idyž, dohańiaj svojich bratiu bo najstaršyj spravl'aje vesil'e“.

Durnyj pišou. Jak pańi pobačyła jeho, vidstupyła vid šlubu, a vin rozkazau ciłu svoju bidu, taj šče toho samoho dnia z neju oženyu sie.

12. Szklana góra.

Mau tato try syny: dvoch rozumnych, a jeden buu durnyj. Taj kaže, ščoby jak vin vmre, chodyły do neho ščo nič vartuvaty. Pryjšła kolija na najstaršoho — bojit sie jty, pryjšła kolija na mołodšoho, — takož bojit sie jty, pryjšła kolija na durnoho, a vin vziau sy patyk, taj pišou. O dvanajciatij hodyńi, vychodyt' tato z hrobu:

„Sčož tam, — kaže, — synu, čuvaty“?

„Ta ščo, — kaže, — vsio dobre“.

„Naž tobi uzdečku, voźmy sobi ji, schovaj, ona kołyś tobi v pryhod'i stane“.

Na druhu nič bojat sie rozumni jty. Vin pišou, taj mołyt' sie. Vychodyt' tato z hrobu, taj pytaje sie pro tamtych, taj kaže:

„Na tobi remineć, vin tobi kołyś v pryhod'i stane“.

Taj vže bilše ne vychodyu z hrobu. Nezadouho rozijšła sie čutka, ščo jak chto na horu šklanu vyjide, toj distane dońku toho pana za žinku. Pozabyrały sy rozumni końi, taj pojichały na tuju

horu. A toj durnyj łyšy͡u sie obdertyj v doma. Jak pojichały, tak vin vytiehnu͡u uzdečku, potries uzdečkoju, a tu prylitaje ślіčnyj kiń z siodłom, ze stremenamy, — i mundur vojskovyj. Jide na kony, dyvyt' sie, jeho bratia śiły, vidpočyvajut'. Toj perejicha͡u koło nych, ałe ony jeho ne piznały. Tilko vytiehnu͡u šablu, machnu͡u neju i roztie͡u šapku staršomu bratovy. A jeho bratia ne mohły vyjichaty na tuju horu, a tu treba buło až try razy jichaty. Pusty͡u sie toj durnyj, taj vyjicha͡u do połovyny. Na druhyj deń pojicha͡u do domu, zliz z końia, a z końia zrobyło sie nic. Zaliz v hrubu, taj zno͡u sie v popel'i bavyt', niby to vin ne jicha͡u.

Pryjichały bratia taki nedobri:

„A ščo tam bratia?“ — pytaje.

„E! ščo ty durnyj znaješ, sedy tycho“! — taki nedobri, ščo ne vyjichały.

Na druhyj deń zno͡u pojichały. A durnyj łyšy͡u sie v doma, vzie͡u uzdečku, potelipa͡u neju, prylitaje kiń z takym samym mundurom i siodłom. Vin si͡u na końia, dohaniaje svojich brati͡u. Pańcstvo sie zhledaje, (bo tam buło bahato pani͡u, ščo chotiły vyjichaty). Vin jide na tuju horu. Vyjicha͡u vže try čverty, ałe dalše ne mih vyjichaty. Pryjiždžaje zno͡u do domu pered brat'my, pusty͡u końia, si͡u sobi v hrubu. Pryjiždžajut' bratia, pytaje sie jich:

„A ščo tam bratia, dobre vam pišło“?

„E, ščo ty durnyj znaješ, sedy tycho, my z tobo͡u movy ne majemo“!

Na tretyj deń pojichały rozumni, a durnyj potelipa͡u uzdečkoju, pryjiždžaje kiń z mundurom i zo siodłom. Začy͡u jichaty, pryjicha͡u, stie͡u troška hołovu svomu bratovy, a sam pusty͡u sie na horu i vyjicha͡u na sam verch. Prychodyt' cisareva dońka, pociłuvały sie, vona dała jemu chustynku i persteń. Za misiać mało buty vesil'e. Vony začały za nym pytaty, vsiudy pyšut', de je takyj, ščo maje taku a taku chustynku i takyj persteń. Pryjichały do tych rozumnych, pytajut' sie o takyj a takyj interes.

„Deś tu jest u nas, — kažut', — durnyj, my vydiły, ščo vin ma͡u taku chustynku“.

Dyvl'at sie, taja sama. Anu dali pišły šlub braty. Jak vona jeho pobačyła, ščo vin takyj paskudnyj i obdertyj, tak ne chotiła za neho jty. Taj duže sie žałuvała. Kaže:

„Ja za neho ne pidu“!

Ałe tato skaza͡u, ščo musyt' buty, jak vin choče, bo jak ščo raz komu obicia͡u, to musyt' daty. Tak vin po šlubi jeji pokienu͡u i pišo͡u do hruby bavyty sie v popel'i. Až tu stała z tym cisarem vijna, taj vony pišły. A toj vzia͡u uzdečku, potelipa͡u neju, prybihaje kiń zo vsim mundurom, taj vin pišo͡u takož na vijnu, a nichto te zna͡u' ščo to za jeden. Začy͡u byty, sam jeden poby͡u ciłe vojsko noho nepryjatela, taj vernu͡u do domu. Na druhyj misiać zbyrajut'

sie dva cisari byty na toho jednoho cisara. Pišły na vijnu, a toj vziau uzdečku, potelipau neju, siu na końia, a jak začyu byty, tak vybyu ciłe vijsko tych dvoch cisariu. Na tretyj misiać zbyraje sie troch cisariu na toho jednoho cisara, na jeho tata. A vin znou pobyu vsio vijsko sam jeden, ino mu kapku v nohu skaličyły. Dopiro po vsij vijni pytajut', de tu takyj vojak, ščo maje nohu perestriłenu. Nema j nema, až pryjšły do tych trech bratiu, dyvlat sie, a to toj sam. Taj vže vziały jeho z soboju i vin ostau cisarem.

13. O złodzieju.

Buu takyj pan i vin mau syna, taj nazyvały toho syna złodijčyk. Taj pojichau raz toj pan v hośt'i z tym synom. Pryjichały, taj tam dały vsim obidaty, a v toho pana vsio načyńie buło zołote. Taj dały tomu złodijčykovy obidaty, dały jemu zołotu łyžku, niž, zołotyj videleć i do toho šče dvi talirky. Vin poobidau i schovau toto načyńie do bryčky. Po balu porozjiždžały sie pany. Na druhyj deń začały rachuvaty načyńie, brakuje łyžky, noža, vydelcia i talirok. Taj začyły rozsyłaty, čy ne ma de toho načyńia? Nema, taj nema, ne napytały nihde. Až dajut' obidaty tomu złodijčykovy, a vin vse jidženie perekene na zołote načyńie i jde do sadu obidaty v chopt'i. Jak pan sie dovidau, tak skazau tomu panovy, ščo toto načyńie jest u neho, bo syn vkrau.

Dopiro, ščo tomu synovy zrobyty? Vziau, taj nahnau, naj sobi jde v śvit. Nahnau jeho tato, a vin sobi pišou, nadybau bidnoho šeucia, prosyt' sie, ščoby jeho perenočuvau. Pol'ahały v nočy, taj radiat' sie, jakby to u jeho tata vkrasty hroši na druhu nič. Pišły obydva, vliz złodijčyk do komory, nabrau bohato hrošej, taj podiłyły sie. Na tretu nič takož tak samo. Na četvertu nič pišły, a tam natopyły koteł smoły v tim miscy, kuda vony lizły. Dopiro kaže švec:

„Ja polizu“!

„Ja peršyj, — kaže złodijčyk, — polizu“!

Lize švec, a toj kaže:

„Jak distaneš sie do seredyny, to skačy v bik, bo tamky jest smoła“!

Toj skočyu prosto v smołu. Złodijčyk tohdy, ščo tu robyty, ščoby ne piznały. Vziau, vidtieu hołovu, zańis do jeho žinky. Dopiro na druhyj deń dyvl'at sie, jest v smol'i chłop bez hołovy. Tiji, ščoby tu robyty, bo chotiły dokonečno znaty, ščo to za jeden:

„Chodim v seło, — kažut', — budem vydity, kotra žinka płače, — toji čołovik“!

Prychodiat do šeučychy, a toj złodijčyk vziau dytynu, taj chutko dytyni oparyu ruku.

„Jak budut' sie vas pytaty, čoho płačete, to kažit, ščo vam sie dytyna oparyła“!

Taj vona jim tak skazała. Vziały vypysały na chat'i: „zapłakała“. Vziały toje tiło bez hołovy, povisyły na słup i dały žouniriu vartuvaty, čy ne pryjde chto płakaty? Nadjichau toj złodijčyk, viz ćiłu firu horiuki, taj dopiro ne hoden vyjichaty do hory. Zakłykau tych žouniriu, ščoby jemu pomohły vyjichaty. Tak pryjšły pomohły jemu, taj vin jim dau tilko horiuky, až sie popyły. Tohdy postiehau vin z nych mundury, povbyrau jich v liverendy, ščo ksiondzy chodiat, a sam vziau trupa na viz, taj pojichau. A vony spały ćiłu nič, rano vstajut', dyvujut' sie. ščo sie z nymy stało. Prychodyt' pan, dyvyt' sie, z žouniriu zrobyły sie ksiondzy. Pytaje sie jich pan ščo to take, a žouniry kažut':

„Podaruj pane“!

„Ta ščo“?

„Ałe podaruješ“?

„Podaruju“!

Tohdy vony jemu rozkazały:

„Takyj a takyj interes, złodijčyk vpojiu nas, taj vkrau trupa“.

Jak o tim počuu toj pan, zakłykau do sebe złodijčyka, dau jemu vełykyj majetok, a złodijčyk ne krau bilše.

